

РЕВИЗИЯ НА АЛБСКАТА АМОНИТНАТА ФАУНА В РАЙОНА НА ГР. РУСЕ (СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ)

МАРИН ИВАНОВ

Катедра Геология и палеонтология
e-mail: mivanov@gea.uni-sofia.bg

Marin Ivanov. REVISION OF THE ALBIAN AMMONITE FAUNA IN THE AREA OF RUSSE (NORTHEASTERN BULGARIA)

Albian Stage in the Russe area is uncovered by wells and is represented by the marls of Trambesh Formation. Glauconitic sandstones, occupying the lower levels of the section, probably refer to Batin Marker (Middle–Upper Aptian).

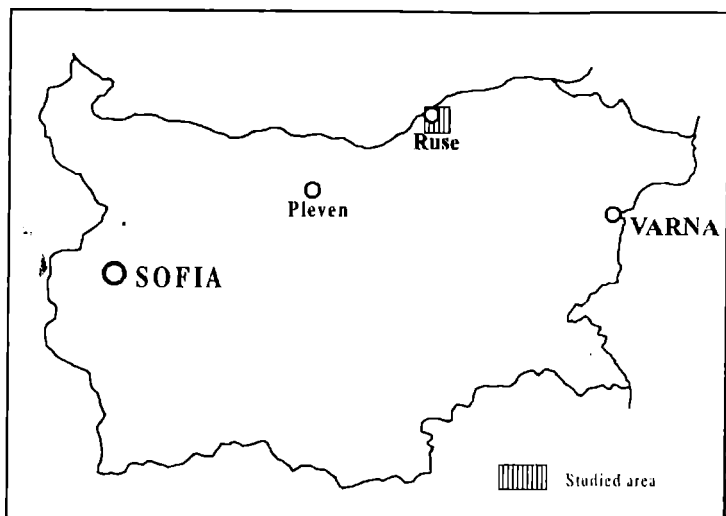
The revision of the Albian ammonite fauna has proved the presence of Middle Albian (*E. lorricatus* Zone, *A. intermedius* Subzone) in the studied area. From the sequence stratigraphical point, this interval refers to DS A1 6 sequence.

Key words: Lower Cretaceous, Albian, Ammonites, biostratigraphy, Bulgaria.

УВОД

Установяването на албски амонити в района на гр. Русе при проучванията за моста на р. Дунав в началото на 50-те години на миналия век (Димитрова, 1953) представлява първата индикация за присъствието на албския етаж в Североизточна България. В кратко научно съобщение са цитирани списъци на амонитни, белемнитни, бивалвийни и брахиоподни видове. Те са привързани към две нива в скалната последователност (Димитрова, 1953). Възрастовата интерпретация се основава върху присъствието на характерни амонитни видове – *Hoplites dentatus*, *H. bonarelli*, *Anahoplites praecox*, *A. mimeticus* и характерни бивалвийни видове от родовете *Inoceramus* и *Aucellina*.

По-късно Йовчева (1978, 1980) привежда доказателства (въз основа на фораминиферни асоциации) за присъствието на албски седименти в сондажи в района на Сеново и Ветово и югоизточно от гр. Русе близо до с. Червена вода. Тя цитира

Фиг. 1. Схема на изследваната област

Fig. 1. Location of the studied area

дълги списъци от фораминиферни видове, които са установени в няколко нива, и илюстрира част от материала. В своите работи тя споменава и амонитни видове, определени от Н. Димитрова и Т. Николов. Според Йовчева (1978, 1980) фораминиферните асоциации и амонитните индикации са достатъчно основание за отделянето на средния и горния албски подетаж (вкл. „вракона“= амонитната зона *Stoliczkaia dispar*) в областта.

За съжаление материалът, произхождащ от сондажите при гр. Русе, както и от тези в района на Червена вода, Сеново и Ветово, досега не е описван и фигуриран в българската палеонтоложка литература.

Интересът ми към материала от гр. Русе бе предизвикан от факта, че двете цитирани от Димитрова (1953) фаунистични асоциации съществено се различават, а освен това са установени в различни нива. Наред с това някои от споменатите бивалвийни и амонитни видове по-късно са установени в различни подетажи и амонитни зони и подзони в България (Иванов, Стойкова, 1990; Ivanov, 1991; Иванов, Стойкова, 1998). Това наложи необходимостта от ревизия на оригиналния материал.

Част от фосилният материал от сондажите, пресекли скалите на албския етаж в района на гр. Русе, се оказа съхранен във фонда на Музея по палеонтология на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“.

Ревизията, резултатите от която се представят тук, е проведена върху материали от непубликуваната фондова колекция на Н. Димитрова и материали, събрани и предоставени във фонда на Музея от Иван Начев. Всички те произхождат от сондажите при моста на р. Дунав при гр. Русе.

За съжаление не разполагам с материали от сондажите югоизточно от гр. Русе, което би направило ревизията по-пълна и може би по-точна. Още повече, че

в този район е пресечен значително по-дебел и литоложки по-разнообразен разрез на албския етаж, който може да се интерпретира и в секвентностратиграфски аспект. Тези проблеми могат да бъдат предмет на бъдещи изследвания.

ЛИТОСТРАТИГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ

Въз основа на текстовото описание на скалната последователност, дадено от Димитрова (1953), и наблюденията върху запазените образци от сондажна ядка, в литостратиграфски план се маркират ясно две тела.

В основата на разреза при моста на р. Дунав се разполагат силноглауконитни ронливи пясъчници. Тяхната литоложка характеристика много напомня на глауконитните пясъчници, установени в основата на Тръмбешката свита в района на с. Батин, Русенско. Допълнително указание за това е и фактът, че в този интервал са намерени само представители на р. *Aucellina* и белемнити. Разрезът при с. Батин е подробно характеризирани и биостратиграфски интерпретиран от Иванов, Стойкова (1998). Глауконитните пясъчници в него съдържат и много фосфоритни конкреции и фосфатизирани вкаменелости. Те са в кондензиран разрез (интервал), включващ части на средния и горния аптски подетаж (Иванов, Стойкова, 1998). Освен аналогията, следва да се подчертае и факта, че в образец от глауконитни скали от сондажна ядка при моста на р. Дунав от долните части на разреза намерихме фосфоритни конкреции, варовикови интракласти и фосфатизиран фрагмент от р. *Colombiceras*. Това със сигурност доказва, че глауконитните пясъчници, отнесени към аптския етаж при с. Батин, са със значително по-широко разпространение. Индикации за присъствието им има и при с. Басарбово. Тези глауконитни пясъчници представляват ясен литоложки репер, който може да се нарече Батински репер. Той е включен сред седиментите на Тръмбешката свита.

Горните части на разреза при моста на р. Дунав са представени от сиви до светлосиви, алевритови, глауконитни мергели с вариращо карбонатно съдържание. Те показват типичните белези на Тръмбешката свита. В тях е установена характерна средноалбска амонитина фауна.

В сондажните разрези югоизточно от гр. Русе — при с. Червена вода, в тези материали се цитира присъствието на *Anisoceras armatum*, който доказва развитието и на горния албски подетаж (Йовчева, 1980).

За сега липсват фаунистични доказателства за долния албски подетаж, но неговото присъствие не бива да се изключва.

Така пълния хроностратиграфски обхват на Тръмбешката свита в областта западно и югоизточно от гр. Русе е среден аптски–горен албски подетаж.

РЕВИЗИЯ НА АМОНИТНИТЕ НАХОДКИ И БИОСТРАТИГРАФСКАТА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ

Анализът на досега публикуваните списъци на амонитни видове от сондажите в района на гр. Русе показва безспорно присъствието на албския етаж (Димитрова, 1953; Йовчева, 1980).

При ревизията на албските материали, запазени в Музея по палеонтология, бяха потвърдени някои от определенията на Димитрова, други са коригирани. Освен това значителна част от материала не е определен. При тази ревизия са

установени и видове, които са важни биостратиграфски репери и са известни от разрези на албския етаж в Северозападна и Централна Северна България (Иванов, Стойкова, 1990; Ivanov, 1991).

Определените амонити принадлежат към семейство *Hoplitidae*, като най-често са представителите на *Anahoplites*, а сравнително по-редки — на *Hoplites* и *Dimorphoplites*.

Сред хоплитидите доминират представителите на два вида — *Anahoplites intermedius* и *A. praecox* (табл. I, фиг. 1-3). Често срещан вид е *Hoplites danubiensis* (табл. I, фиг. 4). Не беше разпознат нито един екземпляр от често цитирания в публикации от 50-те до 70-те години на миналия век зонален индекс вид *Hoplites dentatus*.

От ревизиите на вертикалното разпространение на амонитните видове в средния алб в чужбина и България е добре известно, че *Anahoplites praecox* се появява в зоната *H. dentatus*, но продължава да се среща, и то често, в следващата зона. Присъствието на *Anahoplites intermedius* в мергелите на Тръмбешката свита при моста на р. Дунав определя принадлежността на интервала към долните части на зоната *Euhoplites loricatus* и по-специално към най-долната ѝ подзона *Anahoplites intermedius*. Допълнително доказателство за това е и паралелното намиране на индексния вид на подзоната с *Hoplites danubiensis*. Тези два вида са най-често срещани в тази подзона в Северозападна България (Ivanov, 1991).

Интерес представлява индикираното присъствие на *Dimorphoplites cf. niobe* (табл. I, фиг. 5). Този вид също е характерен за зоната *Euhoplites loricatus*, но в Западна Европа се установява в едноименната подзона, която следва *Anahoplites intermedius*. В България досега двата вида са намирани само в кондензирани разрези (Иванов, Стойкова, 1990).

Характерът на седиментацията, присъствието на глауконит, както и наситеността на скалния интервал с амонити, е указание за кондензационни явления в този стратиграфски интервал. От предходни наши публикации (Иванов, Стойкова, 1990; Ivanov, 1991; Peybernes et al., 2000) е известно, че силна кондензация в българските средноалбски разрези има именно в подзона *Anahoplites intermedius*. Тя се обяснява и с промените на морското ниво, като бележи характерна албска секвенция, установена (Al 6) в редица разрези в България (Peybernes et al., 2000).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ревизията на албската амонитна фауна, произхождаща от сондажни разрези при моста на р. Дунав при гр. Русе, показва, че сигурни данни за албска възраст има само в по-високите части на Тръмбешката свита. Долните ѝ части е възможно да принадлежат към Батинския репер (среден—горен апт, отчасти).

Албската амонитна асоциация, представена от *Anahoplites intermedius*, *A. praecox*, *Hoplites danubiensis*, *Dimorphoplites niobe* и др., доказва присъствието на долните части на зоната *Euhoplites loricatus* с подзона *Anahoplites intermedius*, кондензирана заедно с подзона *Dimorphoplites niobe*.

Тези амонитни зони добре се корелират с въведената амонитна зонална схема в Северозападна и Централна Северна България.

Кондензацията в средните части на средния албски подетаж в Русенско индикира присъствието на албската секвенция Al 6 от въведената в България секвентно-стратиграфска схема.

ЛИТЕРАТУРА

- Димитрова, Н. 1952. Върху присъствието на алб в Русенско — предварително съобщение. — *Дир. Геол. проуч.*, 5, 199–201.
- Иванов, М., К. Стойкова. 1990. Стратиграфия аптского и альбского ярусов в центральной части Мизийской платформы. — *Geologica Balc.*, 20, 5, 45–71.
- Иванов, М., К. Стойкова 1998. Стратиграфски последователности в аптския етаж северно от гр. Бяла, Русенско (СИ България). — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 59, 2, 125–131.
- Йовчева, П. 1978. Върху присъствието на средноалбски седименти в каолиновите находища при Сеново и Ветово, Североизточна България. — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 39, 2, 127–133.
- Йовчева, П. 1980. Върху стратиграфията на алба в Североизточна България. — *Палеонт., стратигр., литол.*, 13, 29–43.
- Ivanov, M. 1991. Albian biostratigraphy in Northwest Bulgaria. — *Geologica Balc.*, 21, 4, 17–53.
- Peybernes, B., M. Ivanov, T. Nikolov, R. Ciszak, K. Stoykova. 2000. Sequences de depot a l'articulation plate-forme Urgonian-bassin (interval Barremien-Albien) dans Prebalkan Occidental (Bulgarie du Nord-Ouest). — *C. R. Acad. Sci. Paris, Sciences de la terre et des planetes*, 330, 1–7.

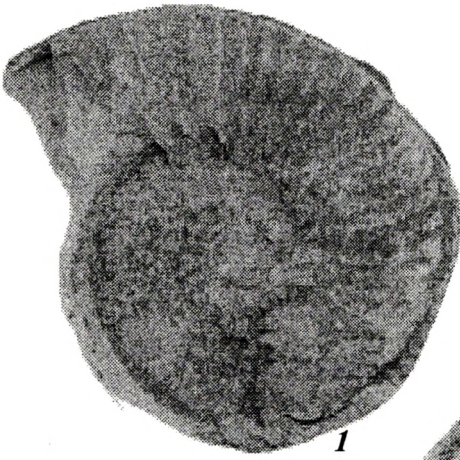
Постъпила април 2002 г.

Таблица I

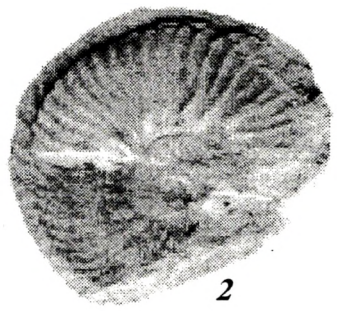
1. *Anahoplites praecox* Spath. Сондаж при Дунав-мост, гр. Русе, Тръмбешка свита, среден албски подетаж, зона *Euhoplites loricatus*, подзона *Anahoplites intermedius* – подзона *Dimorphoplites niobe*, × 1.
- 2–3. *Anahoplites intermedius* Spath. Ibid.
4. *Hoplites danubiensis* Patruilus. Ibid.
5. *Dimorphoplites niobe* Spath. Ibid.

Plate I

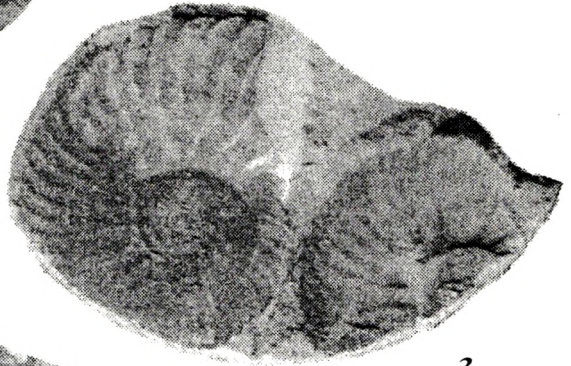
1. *Anahoplites praecox* Spath. Сондаж при Дунав-мост, town of Russe, Trambesh Formation, Middle Albian, *Euhoplites loricatus* Zone, *Anahoplites intermedius* Subzone - *Dimorphoplites niobe* Subzone, × 1.
- 2–3. *Anahoplites intermedius* Spath. Ibid.
4. *Hoplites danubiensis* Patruilus. Ibid.
5. *Dimorphoplites niobe* Spath. Ibid.

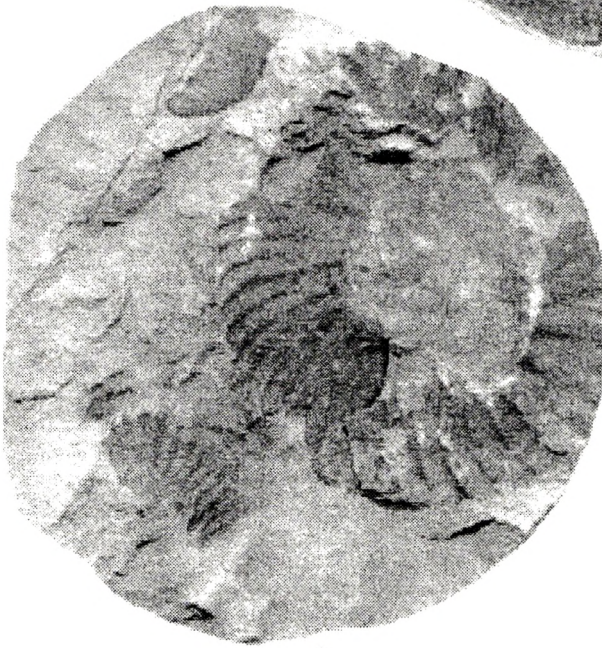
1

2

3

4

5

Таблица I
Plate I